

Sewε ɳa wi yen na para

URUTI

wi senre na

Sewε wi nawa senre.

Ki sewε ɳa wi yen na para jεle wa senre na ɳa, pàa pye na yinri Uruti. Jεle wo mege ko kì taga sewε wi na. Sewε wi nawa senre ti kagala ke pye ma yala kiti kònfenne pàa pye tegere ti na wa Izirayeli tara ti go na (1.1), ko la pye na kee yele waga kele naa cenme shyen yeri (1 200) na pe fa Zhezu wi se (4.17, 21-22). Sewε wi yɔnlɔgɔfɔ wi mege kii jen.

Sewε wi senre ti yen naga nari paa yegε ɳga na Mowabu cenle woolo jɔ Uruti ɳa wìla pye nambannjɔ wìla kanjga ma pye Izirayeli woo, ma Yenjεle jenne li jen. Uruti wila pye Izirayeli woolo naɳja wo wa jɔ; ko naɳja wo la saa cen wa Mowabu tara fungo kala na. A wì si kaa ku ma Uruti wi yaga naŋgunjɔ. Uruti wi najɔ la pye wa pàa pye naa yinri Nawomi. Nawomi wìla pye Izirayeli woo. Wi pɔlɔ wìla ku fun maa yaga naŋgunjɔ. Kì kaa pye ma, a Nawomi wì si yere ki yerewe mbe sɔngɔrɔ wa wi tara, wa Betileemū ca, wa Zhuda tara; a Uruti wì si yere ki yerewe mbe pinlε wi najɔ wi ni mbe kari, senre nda wìla yo ti nda: «Ma woolo pe yaa pye na woolo, ma Yenjεle li yaa pye na Yenjεle» (1.16). Kì kaa pye ma, a Yenjεle lì si duwaw Uruti wi na, naa wìla yere ki yerewe mbe taga li na we. A Yenjεle lì suu saga, a wì naɳja wa ta wa Izirayeli tara, a wùu pɔri wi jɔ, pàa pye naa yinri Bowazi. A Uruti wì si kaa pinambyɔ se, a wì pye Davidi wi tele. Davidi wìla kaa pye Izirayeli woolo pe wunlungbɔɔ.

Kì pye ma, Uruti ɳa wìla pye lere ɳa wi sila Yenjεle jen, wì kanjga ma pye Zhezu Kirisi wi mama wa; Zhezu Kirisi wi yen Davidi wi setirige pyɔ ma pye dunruya woolo pe shɔfɔ.

Sewε wi yen ma kɔɔnlɔ yegε ɳga na

Uruti wi sila pye na jaa mbe laga Nawomi wi na 1

Uruti wìla saa Bowazi wi yan 2

Kapyegele kele la pye Nawomi wi nawa Uruti wi kan 3

Uruti wo naa Bowazi pàa pɔri pe yee yeri 4

**Elimeleki go woolo
pe jɔlɔgɔ kagalɑ**

1 ¹ Sanga ḥa ni kiti kɔnfenne pàa pye tegere ti na wa Izirayeli* tara ti go na, a fungo kà si kaa to wa tara ti ni. Kona, a naja wà si yiri wa Betileemū ca, wa Zhuda tara, wo naa wi jɔ, naa wi pinambiile shyen, mèe kari ma saa cen wa Mowabu tara wasetanga ki ni. ² Ki naja pàa pye naa yinri Elimeleki, naa jɔ wi yinri Nawomi, nèe wi pinambiile nuŋba yinri Makilɔn, na sanja wi yinri Kiliyɔn. Pàa pye Efirata sege woolo, ma yiri wa Betileemū ca, wa Zhuda tara. Ma pe ta wa Mowabu tara, ³ a Nawomi wi pɔlɔ Elimeleki wì si ku ma wo naa wi pinambiile shyen pe yaga. ⁴ A wi pinambiile pè si Mowabu tara sumbonɔ pele pɔri pe jeele. Pàa pye na nuŋba yinri Oripa, nèe sanja wi yinri Uruti. Pàa yele ke si lo pye wa Mowabu tara, ⁵ a Makilɔn naa Kiliyɔn pè si ku fun. Nawomi wì si koro wi ye naja fu naa pinambiile fu.

**Nawomi wi sɔngɔrɔsaga
wa Betileemū ca,
Uruti wila pinlɛ wi ni**

6 Ma Nawomi wi ta wa Mowabu tara, a wì sigi logo ma yo Yawe Yenjèle làa li woolo pe saga ma

yaakara legere kan pe yeri. Kì kaa pye ma, a wì si yiri mbe sɔngɔrɔ wa Zhuda tara, wo naa wi pijaala shyen pe ni. ⁷ A Nawomi wì si yiri wa laga ḥga wila pye ma cen wo naa wi pijaala shyen pe ni, mèe le na sɔngɔrɔ wa Zhuda tara. ⁸ Kona, a Nawomi wì suu pijaala shyen pe pye fɔ: «Na sumbonɔ, ye sɔngɔrɔ yaa kee wa ye yeri, wa ye neelè pe yinre†. Yege ḥga na yè kajenje pye mbele pè ku pe kan konaa ma kajenje pye na kan, Yawe Yenjèle li kajenje pye ye kan ma fun. ⁹ Yawe Yenjèle li nambala kan ye ni fuun nuŋba nuŋba ye yeri, ye yinme ta wa pe yinre.»

A wì si keyen wa pe yɔlɔgɔ ma sara pe na mbaa kee. Eén fɔ, a wi pijaala pe nèe gbele ḥgbanga ¹⁰ mèe wi pye fɔ: «Ayoo, we yaa pinlɛ ma ni mbe kari wa ma woolo pe tara.»

¹¹ A Nawomi wì si pe pye fɔ: «Na sumbonɔ, ye sɔngɔrɔ. Yingi na yee pinlɛ na ni? Mì le makɔ, mi se ya mbe pinambiile se, pe yiri, pe pye ye pene†. ¹² Na sumbonɔ, ye sɔngɔrɔ yaa kee. Mì le ma toro nandegere na. Ali na kaa pye na jigi wi yen ki na fɔ nala yembine na li ni, mbe ya mbe naja ta, mbe pinambiile se, ¹³ yoro mbe ya mbe pe sige fɔ pe sa le, pe ye tege le? Ye se ka je mbe nambala pele yege tege

^{†1.8:} Mbe yala Zhufuye pe kalege ki ni, naŋgunjaala mbele piile sila pye pe yeri, pe ma ya ma koro wa pe pene pe seye yi ni nakosima pe ma ya ma sɔngɔrɔ wa pe neelè pe yinre ti ni, ma pɔri nambala pele yege yeri mbele pe woro pe pene pe seye woolo.

^{†1.11:} Kila pye mbe yala Zhufuye pe kalege ki ni, na naja wa ka ku mboo jɔ yaga, wi jɔnlɔ lenaja ka pye wa, wi ma daga mboo le mboo tege jango mbe pyɔ se wi na, wi ndɔ mege kiga ka ta mbe to.

poro pungo na? Ayoo, na sumbonɔ. Na nawa pì tanga jenjé ye kala na†, katugu Yawe Yenjelé lì piri na ni.»

¹⁴ Nawomi wi parangɔlɔ, a wi pijaala pe nee gbele ḥgbanga naa. Ko pungo na, a ɔripa wo si keyen wa wi najɔ wi yɔlɔgɔ mbe sara

wi na, mbaa kee. Eén fɔ, a Uruti wo si je ma koro Nawomi wi ni.

¹⁵ A Nawomi wì si Uruti wi pye fɔ: «Wele, ma pɔlɔ wi nɔsepyɔ lenaŋa wi jɔ wì sɔngɔrɔ ma kari wi woolo poro naa wi yarisunndo ti kɔrɔgɔ. Mbɔro fun, sɔngɔrɔ ma taga wi na.»

¹⁶ Eén fɔ, a Uruti wì suu pye fɔ: «Maga kanla ḥgbanga mbe yo mbe laga ma na, mbɔɔn yaga.

Maga kari laga o laga, mi yaa kari wa.

Maga sa cen laga o laga, mi yaa sa cen wa.

Ma woolo pe yaa pye na woolo, ma Yenjelé li yaa pye na Yenjelé. ¹⁷ Ma yaa ku laga ḥga na, pa mi yaa ku wa fun panla le wa.

Na yaraga ka kanla laga ma na, na kunwɔ po nunjba ma fyew,

Yawe Yenjelé li jɔlɔgɔ gbɔgɔ wa na na.»

¹⁸ Naa Nawomi wìla kaa ki yan Uruti wì yere ki yerewe mbe pinlɛ wi ni, a wì si pyeri maa yaga yew.

¹⁹ A pe shyen pè si pinlɛ nee kee fɔ ma saa ye wa Betileemu ca. Naa pàa kaa ye wa ca, pe panga kìla to ca woolo pe legere yɔn na. A jeele pe nee pe yee piin fɔ: «Nawomi nuŋgbɑ wowi yeen gbari?» ²⁰ A Nawomi wì si pe pye fɔ:

«Yaga kaa na yinri naa ‹Nawomi›, eén fɔ, yaa na yinri ‹Mara†›, katugu Yenjelé na li yen yawa pi ni fuun fɔ, lìlan nawa pi tanga na na.

²¹ Na karisanga wi ni, mìla pye yarijende tafɔ, eén fɔ, Yawe Yenjelé lìlan sɔngɔrɔ mì pan kewara. Koni yaga kaa na yinri naa Nawomi;

katugu Yawe Yenjelé lì para ma wa na na.

We Fɔ ḥja yawa pi ni fuun fɔ, wì jɔlɔgɔ gbɔgɔ wa na na.»

²² Pa Nawomi wìla yiri wa Mowabu tara ma sɔngɔrɔ yeen, wo naa wi pijɔ Uruti ḥja wìla pye Mowabu cenlɛ woo wi ni. Pàa ye wa Betileemu ca ma yala pè kée le yarilire nda pe yinri ɔrizhi*† ti kɔnwɔ pi ni.

**Uruti wìla saa na yarilire
sheshegele wulowulo
wa Bowazi kere**

2 ¹ Nawomi wi pɔlɔ Elimeléki wi go lere wà la pye wa. Wìla

^{†1.13:} ḥga kì yo ma yo fɔ: *Na nawa pì tanga jenjé ye kala na*, sewele pele ni, kì yo wa fɔ: Na nawa pì tanga jenjé ma wé ye woo pi na.

^{†1.20:} Nawomi mege ki kɔrɔ wowi ḥja ferifɔ, ma si yala Mara mege ki kɔgɔ wowi ḥja tangara.

^{†1.22:} Yarilire nda pe yinri ɔrizhi ti yen paa mali yen, pe maa ti muwe pi piin buru.

pye penjagbɔrɔ fɔ naa megbɔgɔ fɔ. Pàa pye naa yinri Bowazi.² Pilige ka, Uruti ña wìla yiri wa Mowabu tara, a wì sigi yo Nawomi wi kan fɔ: «Ki yaga mbe kari kere ta ni saa ɔrizhi* sheshegele ñgele kaa tuun wi kɔnfenne pe puŋgo na kele wulowulo. Na lere ña kanla yinriwë ta, pa mi yaa la wulo wa ko fɔ wo puŋgo na[†].» A Nawomi wì suu pye fɔ: «Ta kee, na sumborombyɔ.

³ A Uruti wì si kari mée saa na wulowulo kere ta ni ɔrizhi kɔnfenne pe puŋgo na. Kila yala Elimeleki wi go lere Bowazi wo kere ni.

⁴ Sanni jenri, a Bowazi wì si yiri wa Betilesemu ca, ma pan, ma gbɔn le. A wì si yarilire kɔnfenne pe shari ma yo fɔ: «Yawe Yenjelé li pye ye ni!» A pè si shɔ maga sɔngɔrɔ wi na ma yo fɔ: «Yawe Yenjelé li duwaw ma na!»

⁵ A Bowazi wì si yarilire kɔnfenne pe to wi yewe ma yo fɔ: «Jasumboro ña wo yiri se?»

⁶ A yarilire kɔnfenne pe to wì suu pye fɔ: «Mowabu cénle woolo sumboro ña wì pinlè Nawomi wi ni, ma yiri wa Mowabu tara ma pan wowi.⁷ Wilan yenri ma yo mboo yaga wila sheshegele ñgele kaa woo wa pɔgɔlɔ ke ni na tuun yarilire kɔnfenne pe puŋgo na, ke wulowulo. Male wì pan pinliwë pi

ni, wi yen na tunjgo piin fɔ yinjɔ. Kaawɔ wì kaa cen jenri ma wogo wi[†].

⁸ Kona, a Bowazi wì si Uruti wi pye fɔ: «Na sumborombyɔ, nunjibolo jan ma logo na yeri. Maga ka kari saa sheshegele wulowulo kere ta yege ni naa nda to puŋgo na. Koro laga na tunmbyeele jeele pe ni.⁹ Laga ñga nambala paa ki yarilire ti kɔɔn ki wele jenjɛ, ma taga jeele mbele paa yarilire ti wulowulo pe puŋgo na. Migi yo tunmbyeele pe kan ma yo pɔɔn yaga yew. Na wɔgɔ kɔɔn yigi, ma sa ko ma wɔ wa tɔnmɔɔcɔɔ nda lefɔnmbɔlɔ pè ko ma yin ti ni.»

¹⁰ A Uruti wì si sogo maa yege ki jiile wa tara ma Bowazi wi gbɔgɔ, mée wi pye fɔ: «Yinjgi na, a na yinriwë sɔɔn ta, a na kala li ñgban ma ni, mi ña mi yen nambanja we?»

¹¹ A Bowazi wì suu pye fɔ: «Maga le ma pɔlɔ wì ku, ñga fuun mà pye ma najo wi kan, pè ki ni fuun ki yege yo mala kan. Migi jen ma yo mòɔ to naa ma nɔ pe yaga wa, konaa mà se tara nda ni ti ni, ma pan ma cen tara ta woolo sɔgɔwɔ, mbele ma sila jen faa we.¹² Mi yen naga jaa ñga fuun mà pye, Yawe Yenjelé ligi tɔnli wi kan ma

^{†2.2:} Mbe yala Moyisi sewe wi ni, pàa konɔ kan nambanmbala, naa nangunjaala, naa pijiriwele, konaa fýɔnwɔ fenne pe yeri, jaŋgo yarilire nda fuun ti yen sheshegele woro, na ti kɔnfenne pe kaa ti kɔɔn, sheshegele ñgele kaa tuun, poro mbaa ke wulowulo ti kɔnfenne pe puŋgo na; Levi 19.9-10; 23.22; Dete 24.19-22.

^{†2.7:} Sewe leelé pele ni, laga ñga kì yo fɔ: Kaawɔ wì kaa cen jenri ma wogo pège laga ki yɔnlɔgɔ ma yo fɔ: Kaawɔ wì kaa cen jenri ma wogo wa go.

yeri. Yawe Yenjelé, woro Izirayeli* wooth Yenjelé le, li tɔnli gbɔɔ kan ma yeri; lo na mà pan mali pye ma larasaga we.»

¹³ A Uruti wì suu pye fɔ: «Kaselege ko na, ma yen jenjé na ni, na tafɔ. Mi ḥa mi yen paa ma kulojɔ yen, màla kotogo ki sogo na na, katugu mà nayinme senre yo na ni. Ali mbege ta mii yala ma tunmbyeele jeele wa nungba ni yere.»

¹⁴ Naa kasanga wìla kaa gbɔɔ, a Bowazi wì si Uruti wi pye fɔ: «Fulo laga, ma pan we ka! Yaakara ta le maa ti nii wa sege[†] ki ni.»

Kona, a Uruti wì si pan ma cen le yarilire kɔnfenne pe tanla. A Bowazi wì si yarilire nda pè kala ta kan wi yeri. A Uruti wì si ka ma tin paa yegé ḥa na kìla wi ndanla, mèe ti sannda ti tege. ¹⁵ Naa Uruti wìla kaa yiri ma kari ma saa na wulo, a Bowazi wì suu tunmbyeele pe pye fɔ: «Yoo yaga wila sheshegele kele wulowulo wa yarilire pɔgɔlɔ ke sɔgɔwɔ fun. Yaga ka senjgbanra yo wi na. ¹⁶ Yaa sheshegele kele woo wa pɔgɔlɔ ke ni yere yaa ke waa tara, wi ta wila ke wulowulo. Eén fɔ, yaga kaa gbanla wi na.»

¹⁷ Uruti wìla sheshegele ke wulowulo wa Bowazi wi kere fɔ ma saa yɔnlɔ ki kɔ. Sheshere nda wìla wulo, a wì siri gbɔɔ mari pyɔ

wi wɔ. Drizhi pyɔ ḥa wìla ta, wìla pye na kee culo nafa ma yiri ke yeri. ¹⁸ A wì si kari wi ni ca. ḥa wìla wulo ma ta, a wì suu naga wi najɔ wi na. Wìla pan wi yaakara sannda ti ni fun, mèe ti wɔ mari kan wi yeri. ¹⁹ A wi najɔ wì suu yewe ma yo fɔ: «ḥa mà wo wi ni fuun wo wulo se nala nungba ma? Ma saa tunjgo pye ambɔ kere? Lere ḥa wɔɔn yinriwe ta, Yenjelé sa duwaw wi na!»

Kì kaa pye ma, a Uruti wì sigi yegé yo wi najɔ wi kan ma yo fɔ wì saa tunjgo pye naŋja ḥa kere, poo yinri Bowazi. ²⁰ A Nawomi wì si Uruti wi pye fɔ: «Yawe Yenjelé li duwaw ki naŋja wi na! Lo na li maa li kajenjé ki piin woro mbele we yen yinwege na we kan konaa mbele pè ku pe kan.» A Nawomi wì sho naa fɔ: «Ki Bowazi wi yen na pɔlɔ wi go lere wo wa, ḥa ki kologo yen wi yeri, wi yere we go kala li ni[†].» ²¹ Kona, a Mowabu cenle woo Uruti wì sho naa fɔ: «Wì yere na pye naa ma yo mbaa wulowulo wi tunmbyeele pe punjo na fɔ pe sa yarilire ti kɔn ti kɔ.»

²² A Nawomi wì si Uruti wi pye naa fɔ: «Na sumborombyɔ, ko yen ma yɔn jenjé. Maa pinlele wi tunmbyeele jeele pe ni, maa tunjgo piin. Maga ka kari kere ta yegé ni pe saa ma jɔlɔ wa.»

[†]2.14: Duven tangara naa sinme pàa pinle ti yee ni mari pye sege.

[†]2.20: Kìla pye, na naŋja wa ka ku, na wi go lere ka pye wa lenaja, a ki yala kufɔ wìla wi yaraga ka kan fɔgɔ yɔn paa laga yen, ko naŋja wo ma ya maga lɔ naa, maga yaga sege wooth pe kan (Uruti 4.1,8; Levi 25.25-28). Wi ma daga fun mbe kufɔ wi jɔ wi le mbooy tege, jaŋgo mbe pyɔ se wi kan, wi mege kiga ka ta mbe to (Dete 25.5-10).

²³Kì kaa pye ma, a Uruti wì si pinle Bowazi wi tunmbyeele jeele pe ni na yarilire ti wulowulo fɔ ma saa ɔrizhi wo naa bile*† wi ni ti kɔnwɔ pi kɔ. Uruti wo naa wi najo wi ni, pàa pye pe yee kɔrɔgɔ go nujnba.

Uruti wìla kari wa Bowazi wi yarilire sunsaga

3 ¹Pilige ka, a Nawomi wì si Uruti wi pye fɔ: «Na sumborombyɔ, mila jaa mbe censaga lagaja ma kan, ma ta ma cen wa, ma nayinme ta. ²Màga jen makɔ ma yo ki Bowazi ɔja wɔɔn yaga mà pinle wi tunmbyeele jeele pe ni na tunjgo piin, we sege woo wo wawi. Nala yɔnlɔkɔgɔ ɔnga ki ni, wi yaa kari wa wi yarilire sunsaga mbe saa ɔrizhi* ɔja pè sun wi fe. ³Yiri, ma woli, ma sinme nuwo taan fa ma yee na. Mɔɔ yaripɔrɔ tiyɔnrɔ ti le ma yee na. Mee kari wa wi yarilire sunsaga. Eεn fɔ, maga ka ti wɔɔn yan fɔ wi sa li, wi wɔ, wi kɔ gbɛn. ⁴Na wiga ka sinle, maa sinlesaga ki wele maga jen. Mee fulo wa wi tanla yɔɔrɔ, maa paritɔnɔngɔ ki laga wi tɔɔrɔ ti na (mbooyenri wila ma go singi), mee sinle wa wi tɔɔrɔ ti nɔgɔ. Ko punjgo na, kala na ma daga mbe pye, wo jate, wi yaa li yo ma kan.» ⁵A Uruti wì sho fɔ: «ɔnga fuun mà yo na kan, mi yaa ki pye ma.»

⁶A Uruti wì si kari wa Bowazi wi yarilire sunsaga ki ni, mee saa ki

pye paa yegɛ ɔnga na wi najo wìla ki yo maa kan we. ⁷Naa Bowazi wìla kaa li ma wɔ makɔ, a kì si nayinme gbɔɔ kan wi yeri. A wì si saa sinle wa ɔrizhi pyɔ ɔja pè gbogolo wi tanla. (Naa wìla kaa na wɔnlɔcɔ), a Uruti wì si fulo wa wi tanla yɔɔrɔ, mee wi paritɔnɔngɔ ki laga wi tɔɔrɔ ti na, mee sinle le. ⁸Naa yige kìla kaa le, a Bowazi wì si fo ma yen, mee wa ma kanjga; wi mbe wele, mee jеле wa yan wì sinle le wi tɔɔrɔ ti nɔgɔ. ⁹A Bowazi wì suu yewe ma yo fɔ: «Ambɔ wi mborɔ?»

A Uruti wì sho fɔ: «Muwi, Uruti, mi ɔja mi yen paa ma kulojɔ yen. Ki yaga ma pye na go sigefɔ, katugu ki kologo yen ma yeri ma yere na go kala li ni.»

¹⁰A Bowazi wì sho naa fɔ: «Na sumborombyɔ, Yawe Yenjelé li duwaw ma na! ɔnga mà pye yeeɛn, ki yen naga nari ma yo ma yen sinjɛ ma najo wi sege woolo pe kan naa ma we ɔnga mà keli ma pye ki na, katugu mee yegɛ yirige lefɔnmbɔlɔ mbele penjagbɔrɔ fenne nakoma fyɔnwɔ fenne poro wa na. ¹¹Koni, na sumborombyɔ, maga ka fye. ɔnga fuun ma yen na yuun, mi yaa ki pye mbɔɔn kan, katugu ca woolo pe ni fuun pège jen ma yo ma yen jèle jenjɛ ma sin. ¹²Ki yen kaselege jenjɛ fɔ mi yen go lere wo wa, ɔja wi mbe ya yere ma go kala li ni; eεn fɔ, naŋa wa yen wa mi yegɛ, wo yɔŋgɔ ye ni ma we mi na, ɔja wi mbe ya yere ye go kala li ni†.

*2.23: Yarilire nda pe yinri bile ti yen paa mali wi yen, pe maa ti muwe pi piin buru.

†3.12: Uruti 2.20.

¹³ Wɔnɔ laga ma sa gbɔn lalaaga ki na, goto pinliwɛ ni, we yaa ki jen na kaa pye wi mbe yere ma go kala li ni. Na wi mbe yere ma go kala li ni, wi yere li ni. Na wiga sho fɔ wi se yere li ni, mì wugu Yawe Yenjɛle na yinwege wolo li na, fɔ mi yaa yere ma go kala li ni. Sinlɛ laga fɔ laga ki sa laga.»

¹⁴ A Uruti wì si koro le ma sinlɛ le wi tɔɔrɔ ti nɔgɔ fɔ ma saa gbɔn ki goto yirifaga ki na. Eén fɔ, wìla yiri faa ma keli wagati ḥa lere mbe ya mbe lere yan mboo jen wi na. Katugu Bowazi wi sila pye na jaa lere mbege jen fɔ Uruti wìla pan wa yarilire sunsaga ki ni. ¹⁵ A Bowazi wì suu pye naa fɔ: «Paraga ḥga mà pɔ go na, ki sanga maga yigi jenjɛ.»

A Uruti wì suu paraga ki sanga maga yigi. A Bowazi wì si ɔrizhi pyc wa tiwi ma le wa wi kan, wìla we culo ke ma yiri kangurugo wo na, mɛɛ wi tugo wi ni. A Uruti wì si sɔngɔrɔ ma kari ca[†]; ¹⁶ mɛɛ kari wi najɔ Nawomi wi kɔrɔgɔ. A Nawomi wì suu yewe ma yo fɔ: «Na sumborombyɔ, ki pye wa mɛlɛ?»

Ḩga fuun Bowazi wìla pye ma Uruti wi kan, a wì sigi yegɛ yo wi najɔ wi kan. ¹⁷ A Uruti wì sho naa fɔ: «Wì yere culo ke ma yiri kangurugo tiwi na kan ki ɔrizhi pyc ḥa wi ni, maa kan na yeri ma yo kii daga mbe sɔngɔrɔ mbe pan ma kɔrɔgɔ kewara ni.»

¹⁸ A Nawomi wì suu pye fɔ: «Na sumborombyɔ, cɛn yew lagamɛ,

maga ka ma jatere wi piri ma yee na, ki kala li yaa kɔ yegɛ ḥga na fɔ ma saga jen, katugu Bowazi wi se wogosaga kan wi yee yeri nala, fɔ wi saga kala li yegɛ wɔ gben.»

Bowazi wìla Uruti wi le wi jɔ

4 ¹ Kona, a Bowazi wì si kari ma saa cɛn wa ca ki yesaga, wa laga ḥga leeple pe maa gbogolo na kagala ke yegɛ woo we. Bowazi wìla naŋa ḥa senre yo ma Uruti wi kan, ma yo wi yen ma yɔngɔ Elimeleki wi ni ma we, a wì suu yan wila toro le ki laga ki na. A Bowazi wì suu yeri ma yo fɔ: «Sefɔ, pan ma cen lagamɛ.»

A naŋa wì si pan ma cɛn. ² Kì kaa pye ma, a Bowazi wì si ca ki leleɛlɛ* ke yeri mɛɛ pe pye fɔ: «Ye pan ye cen lagamɛ.» A pè si pan ma cɛn. ³ A wì sigi yo Elimeleki wi go lere wi kan fɔ: «Màga jen ma yo Nawomi wì yiri wa Mowabu tara ma pan. Wi yen na we sefɔ Elimeleki ḥa wì ku wi kere ti pere. ⁴ Mì yere ki yere we mbege yo ma kan maga jen, konaa mbɔɔn pye fɔ mari lɔ laga ki leleɛlɛ mbele poro naa leeple sanmbala mbele pe yen na pe yegɛ na. Na kaa pye maa jaa mberi lɔ, mari lɔ! Na kaa si pye ma woro na jaa mberi lɔ, maga yo we kan mbege jen, katugu lere wa woro wa mbororo punjo na, ḥa ki kologo yen wi yeri mberi lɔ, na mi ma.»

A ki naŋa wì sho fɔ: «Mi yaa ti lɔ.»

^{†3.15:} Sewe leeple pele ni, laga ḥga ki yo fɔ: A Uruti wì si sɔngɔrɔ ma kari ca pège yɔnlɔgɔ ma yo: A Bowazi wì si sɔngɔrɔ ma kari ca.

⁵Kona, a Bowazi wì sho fɔ: «Na maga kere ti lɔ Nawomi wi yeri pilige ḥga ni, ma daga mbe Mowabu cenle woolo jɔ Uruti wi le mboo tege[†], mbe piile se wi na wi polɔ ḥga wì ku wi kan, jango kere ti ta ti koro wa wi sege ki ni.»

⁶A naŋa wì sho fɔ: «Na kaa pye anme ki yen, pa kona mi se ya mberi lɔ na yee kan, jango na kɔrɔgɔ kiga ka jɔgo. Kologo ḥga ki yen na yeri mbe kere ti lɔ, mìgi kan ma yeri mari lɔ, katugu kaselege ko na, mi se ya mberi lɔ.»

⁷Faa, wa Izirayeli* tara, kila pye na leeple pele kaa jaa mbe yarijɛŋge lɔ pe yee yeri, nujgb̩a maa sawiga ki wɔ[†] maga kan sanja wi yeri. Ko la pye naga nari ma yo pè ko kala lo yegɛ wɔ ma kɔ. ⁸Ki kala na, naa naŋa wìla kaa naga yuun Bowazi wi kan ma yo wi kere ti lɔ, a wì suu sawiga ki wɔ maga kan Bowazi wi yeri[†]. ⁹Kona, a Bowazi wì sigi yo leleelē poro naa leeple mbele fuun pàa pye le pe kan fɔ: «Ye yen ki sere nala fɔ yaraga ḥga fuun kila keli ma pye Elimeléki wi yeri, konaa ma kaa pye wi pinambiile Kiliyɔn naa Makilɔn pe yeri, mi yen na ko

ki ni fuun ko loo Nawomi wi yeri.
¹⁰Makilɔn wì ku ma Mowabu cenle woolo jɔ Uruti ḥya yaga, mi yaa wi le fun mboo pye na jɔ. Kiga pye ma, pa kere ti yaa koro wa kufɔ wi sege ki ni, pa wi yaa setirige piile ta, mbele pe yaa wi mege ki yirige, jango wi mege kiga ka to wi sefenné pe sɔgɔwɔ, konaa wi ca woolo pe sɔgɔwɔ. Ye yen ki sere fun nala[†].»

¹¹Leleelē poro naa leeple mbele fuun pàa pye le, a pè sigi shɔ ma yo fɔ: «Ee, we yen ki sere. Yawe Yenjelé li duwaw jélé ḥya wila yiin wa ma go wi na! Luu pye piile sevɔ paa Zhakɔbu jeele shyen Arasheli naa Leya pe yen. Poro mbele pè pye Izirayeli setirige piile pe mamaala wele. Li ti ma pye penjagbɔrɔ fɔ wa Efirata sege ki ni; ma mege ki yiri wa Betileemu ca[†]. ¹²Yawe Yenjelé li ti ki jasumboro ḥya wi piile legere se ma kan. Li ti ma sege ki megbɔgɔ ta paa yegɛ ḥga na Perezi sege kila pye we. Wo ḥya Zhuda wìla se Tamari wi na we[†].»

Uruti wìla pinambyɔ se

¹³Kona, a Bowazi wì si Uruti wi le maa pye wi jɔ. A wì si ye wi kɔrɔgɔ

^{†4.5:} Laga ḥga kì yo fɔ: *Ma daga mbe Mowabu cenle woolo jɔ Uruti wi le mboo tege*, sewe leeple pele ni, Eburuye senre ti ni, pège yɔnlɔgɔ ma yo: Ma daga mbe kere ti lɔ Mowabu cenle woolo jɔ Uruti wi yeri.

^{†4.7:} Faa, wa Izirayeli tara, sawiga kila pye yaraga ka, ḥga kila pye naga nari ma yo tawa yen lere wa yeri. Kila pye, na wa kaa jaa mbe kologo kan lere wa yeri wi kala la go tugo, nakoma mbe yarijɛŋge kan wi yeri, wi sawiga ko wi ma wɔ ma kan ki fɔ wi yeri.

^{†4.7-8:} Dete 25.7-10.

^{†4.10:} Dete 25.5-6.

^{†4.11:} Zhene 29.31.

^{†4.12:} Zhene 38.27-30.

maa jen jelle. A Yawe Yenjelé lì si duwaw Uruti wi na, a wì si kugbo le mee pinambyɔ se.¹⁴ A Betileemū ca jelle pè si Nawomi wi pye fɔ: «Ye pan waa Yawe Yenjelé li sɔnni! Lo na lì ti ɔa wi yaa yere ma go kala li ni, a pòo se nala we. Yenjelé sa ti ma pishyēnwoo wi mègè ki yiri laga Izirayeli woolo pe sɔgɔwɔ! ¹⁵ Ki pyɔ ɔa wo wi yaa ka fanjga kan ma yeri, mbe yere ma go kala li ni wa ma lelewé pi ni. Ma piɔ Uruti wì mbɔnrɔ ma yeri ma we pinambiile kɔlɔshyen na, katugu ma yen maa ndanla, a wì pishyēnwoo se ma kan.»

¹⁶ A Nawomi wì si pyɔ wi le maa taga kotogo na. Wo wila wi le maa

koro. ¹⁷ A Nawomi wi cenyeeñle jelle wele, pe nee yuun fɔ: «Pè pinambyɔ se Nawomi wi kan.» A pè si pyɔ wi mègè taga naa yinri Obèdi. Obèdi wo wila pye Zhese to we. A Zhese wo pye Davidi wo to.

Wunlunaña Davidi wi teleye pe mère ti nda

¹⁸ Davidi teleye pe mère ti nda mbege le wa Perezi na. Perezi wo wila Hezirɔn se. ¹⁹ A Hezirɔn wo Aramu se. A Aramu wo Aminadabu se. ²⁰ A Aminadabu wo Naashɔn se. A Naashɔn wo Salima se. ²¹ A Salima wo Bowazi se. A Bowazi wo Obèdi se. ²² A Obèdi wo Zhese se. A Zhese wo Davidi se.